

ANTI-PESTPROTOCOL OBS DE TWEEMASTER

November 2023

Inleiding

Op De Tweemaster wordt gewerkt met de methode Vreedzaam. Doel hiervan is een schoolklimaat te creëren waarin in iedereen elkaar helpt, waar we oog en oor hebben voor elkaar, waar iedereen zich veilig voelt en waar conflicten en meningsverschillen op een positieve manier uitgepraat worden. De methode Vreedzaam gebruiken wij ook voor het voorkomen en aanpakken van pesten.

Dit pestprotocol bevat afspraken in de vorm van een aantal uit te voeren stappen om volgens de methode van Vreedzaam te kunnen reageren op situaties waarin een leerling wordt gepest of pest.

We benadrukken dat wanneer sprake is van pesten, dit alleen stopt wanneer leerkrachten en ouders samenwerken aan een oplossing waar alle partijen zich in kunnen vinden. We gaan ervan uit dat dit protocol en de informatie uit de schoolgids voldoende informeert over ons beleid rond pesten

Hoofdstuk 1 Plagen en of pesten?

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. Plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en gebeurt niet dag in dag uit. Bij plagen ben je gelijk aan elkaar; niemand is de baas. Ook liggen de rollen niet vast, de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder iemand pijn te willen doen en is daarom vaak leuk en grappig.

We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontardt een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan.

Wat is pesten? Bij pesten ben je niet gelijk aan elkaar. De pester is vaak sterker of ouder en heeft een grote mond. Anderen kijken vaak tegen de pester op. Pesten gebeurt ook vaak in een groep en telkens is dezelfde persoon de klos. De pester wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Pesten gebeurt vaker dan één keer, soms weken – of maandenlang. Het gebeurt meestal zo dat volwassenen het niet merken. Pesten heeft een groot effect. De gepeste voelt zich vaak eenzaam en verdrietig en is onzeker en bang. Pesten kan zelfs lichamelijke en psychische klachten veroorzaken.

Wij spreken dus van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

Pesten vindt overal plaats. Helaas behoort pesten tot gedrag dat door alle tijden en overal op de wereld is terug te vinden. Pesten is dus van een andere orde dan plagen. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Cruciaal bij het ontstaan en het in stand houden van pesten zijn de reacties van leeftijdsgenoten op de pester. Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de pester moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst in een klas een mentaliteit van respect en vertrouwen, dan zal minder gepest worden dan wanneer een onveilige sfeer heerst waarin leerlingen zich moeten bewijzen en bezig zijn met hun status in de groep.

Pesten gebeurt per definitie buiten het zicht van de persoon die kan ingrijpen zoals een ouder/verzorger, leerkracht of directeur. Het is van belang dat er samenwerking is tussen school en ouders. Dat betekent dat moet worden samengewerkt tussen school en ouders, waarin een open communicatie op basis van vertrouwen noodzakelijk is. Leerlingen moet geleerd worden hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen of merken dat in hun omgeving wordt gepest.

Hoofdstuk 2 Preventie

De lessen van de methode Vreedzaam maken onderdeel uit van de wijze waarop de school werkt aan het voorkomen van pestgedrag. Pesten wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. De Vreedzame School biedt een tegenwicht. Het programma helpt de klas en school een positieve en sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap. In het programma wordt ingegaan op de spanning tussen het recht hebben om jezelf te zijn, maar ook de plicht om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht ook heeft. In de lessen wordt expliciet ingegaan op pesten, plagen en wat dan te doen. Zorg voor elkaar staat centraal. Met het programma De Vreedzame School ontstaat een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie, een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in.

We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil. Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor. Is er sprake van onwil, dan krijgt de leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving voortdurend rekening moet houden met de leerling en dat deze leerling het ongewenste gedrag kan voortzetten

Hoofdstuk 3 Aanpak bij pesten

Binnen het programma van Vreedzaam wordt veel gedaan aan de preventie van pesten. Dit betekent uiteraard niet dat er nooit sprake kan zijn van incidenten in de vorm van pestgedrag. In dat geval is het uiteraard zaak om eerst na te gaan hoe aan de preventieve kant aandacht wordt besteed. Hoe is de veiligheid in de groep? Is iedereen gericht op het elkaar helpen en ondersteunen? Zijn er subgroepen? Worden de leiders juist gevraagd zich verantwoordelijk te maken voor positieve taken en verantwoordelijkheden? Met de groep wordt in de lessen besproken hoe leerlingen elkaar kunnen helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: een oplossingsgerichte pestaanpak. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we

moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. **Gesprek met het gepeste kind.**

De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.

We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.

2. **Gesprek met de steungroep.**

Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.

3. **Tweede gesprek met de gepeste.**

Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.

4. **Tweede gesprek met de steungroep.**

Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert. Bovenstaande aanpak is door de makers van de methode Vreedzaam uitgewerkt in een uitgebreid gespreksprotocol.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een andere vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media. Vreedzaam bevat lessen die helpen om duidelijke afspraken te maken over digitaal pesten en op een 'sociale' manier online communiceren. De lessen helpen bij het kiezen van afspraken: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!' In essentie is de aanpak bij online-pesten hetzelfde als bij niet online-pesten. In de lessen van De Vreedzame school besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren.

Hoofdstuk 4 Grensoverschrijdend gedrag

Op De Tweemaster gaan wij ervanuit dat leerlingen zich positief gedragen. Toch kan het weleens voorkomen dat het misgaat. Dat is niet erg, dit zijn leermomenten. Uitgangspunten van het gesprek zijn dan o.a. Waarom ging het niet goed? Wat was jouw rol in het geheel? Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?

Grensoverschrijdend gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die ermee geconfronteerd wordt, ervaart het als zeer ongewenst en onaangenaam.

Grensoverschrijdend gedrag kan zich op verschillende manieren uiten:

- Verbaal: vernederen, schelden, bedreigen, belachelijk maken, bijnamen geven, roddelen, bedreigen via social media op school, ernstig buitensluiten.
- Fysiek: schoppen, knijpen, slaan, spugen, krabben, bijten, laten struikelen.
- Materieel: stelen, verstoppen van kleding of spullen, opzettelijk kapotmaken van andermans eigendommen.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf en vraagt een eigen afweging en aanpak. Op het moment dat een leerling een ander schade heeft aangericht, krijgt hij de kans om zijn fout op passende wijze te herstellen.

Op het moment dat de fysieke veiligheid in gevaar komt, dan is het de plicht van leerkrachten om direct in te grijpen. Het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouder(s) van de leerling.

Het doet zich een enkele keer voor dat een leerling zich ernstig misdraagt en meent daartoe het recht te hebben. In dat geval wordt ter plekke contact opgenomen met de ouders. Zolang de ouders niet te bereiken zijn en niet op school zijn geweest, wordt deze leerling in een andere groep geplaatst. Het gesprek met de ouders wordt oplossingsgericht gevoerd.

De directeur en de intern begeleider worden op de hoogte gesteld en er wordt door de leerkracht een aantekening gemaakt in Esis.

Wanneer sprake is van herhaaldelijk ernstig ongewenst gedrag door een leerling waarbij psychische en/of lichamelijk letsel aan anderen is toegebracht, dan treedt het protocol schorsing en verwijdering in het basisonderwijs van de ISOB in werking.

In dit protocol staan drie vormen van maatregelen beschreven:

- Time-out
- Schorsing
- Verwijdering

Het volledige protocol is terug te vinden op www.de2master.nl

Hoofdstuk 5 Dossiervorming

De misvatting heerst dat schorsing mag plaatsvinden na ruime dossiervorming. Dit is niet het geval. Verwijdering zelf is het dossier. Anders gezegd: de aanleiding tot de eerste verwijdering is dossiervorming. Als de leerling zich blijft misdragen en ouders werken niet mee aan een oplossing, dan volgt definitieve verwijdering. Het dossier is dan compleet.

Uitgangspunten bij ontwikkeling van een dossier zijn:

- School is een leerinstelling. De school beschermt het leerproces en zorgt voor een veilige leeromgeving. De school beschermt het leerproces tegen leerlingen en ouders die het leerproces ernstig belemmeren.
- School beschermt de leerlingen en de leerkrachten tegen grensoverschrijdend gedrag van een enkele medeleerling en/of een enkele ouder/verzorger.
- Een leerkracht heeft lesgeven als primaire taak. De leerkracht en de school beperken zich tot het volgende: Het gaat wel eens mis. Hoe lossen we dit op?